

## บทคัดย่อ

**บทนำและวัตถุประสงค์ :** โรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก เป็นปัญหาที่สำคัญทางสาธารณสุขโดยเฉพาะโรคปอดบวมจัดเป็นกลุ่มโรคที่ทำให้เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เสียชีวิตเป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มโรคติดเชื้อทั้งหมด ประเทศไทยได้นำกลยุทธ์ขององค์การอนามัยโลกมาปรับใช้ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค โดยกำหนดให้สถานบริการสาธารณสุขต้องสามารถให้การบริบาลมาตรฐานโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กได้ และจากการพัฒนาเครือข่ายขยายการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2547-2548 จนครอบคลุมทุกจังหวัดนั้น การศึกษารังนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพของการให้การบริบาลมาตรฐานโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของสถานบริการสาธารณสุขของประเทศไทย

**วิธีการศึกษา :** การวิจัยเชิงสำรวจ Cross-sectional study เลือกพื้นที่สำรวจโดยวิธีการเลือกแบบชั้นภูมิ แบ่งพื้นที่เป็น 5 ภาค เลือกศึกษาในพื้นที่ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรค 5 เขตในแต่ละภาคและเลือกศึกษาเขตละ 1 จังหวัด โดยสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ราชบุรี ขอนแก่น นครสวรรค์ และพังงาสำรวจสถานบริการสาธารณสุข ทั้งระดับโรงพยาบาลชุมชน ศูนย์สุขภาพชุมชน และสถานอนามัย ในแต่ละจังหวัดๆ ละ 20 แห่ง รวม 100 แห่ง เก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์การตรวจรักษาผู้ป่วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจของบุคลากรสาธารณสุข และทำการตรวจผู้ป่วยซ้ำโดยกุมารแพทย์ของทีมสำรวจ สัมภาษณ์บุคลากร มารดาหรือผู้ดูแลเด็ก และทำการสำรวจความพร้อมของสถานบริการด้านบุคลากร อุปกรณ์ ยา และทบทวนระเบียบรายงานผู้ป่วย ระยะเวลาสำรวจระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม 2549

**ผลการศึกษา :** สถานบริการสาธารณสุขร้อยละ 98 มีความพร้อมสำหรับการให้การบริบาลมาตรฐานโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก และบุคลากรสาธารณสุขสามารถวินิจฉัยโรคได้ถูกต้องร้อยละ 67 โดยผู้ป่วยโรคปอดบวมได้รับการรักษาถูกต้องร้อยละ 75 ซึ่งสูงกว่าการสำรวจในครั้งที่ผ่านมา แต่ยังต่ำกว่าเป้าหมาย (ร้อยละ 80) และกลุ่มผู้ป่วยโรคปอดบวมถึงร้อยละ 25 ที่พลาดการรักษาที่ถูกต้อง คือ ไม่ได้รับยาปฏิชีวนะ ขณะที่พบว่าผู้ป่วยโรคหวัดร้อยละ 26 ได้รับการรักษาเกินความจำเป็นด้วยยาปฏิชีวนะ นอกจากนี้ พบว่าบุคลากรสาธารณสุขให้คำแนะนำในการดูแลเด็กที่บ้านแก่มารดาหรือผู้ดูแลเด็กเพียงร้อยละ 59.8

**สรุปและข้อเสนอแนะ :** จากการศึกษาทำให้เห็นว่า ถึงแม้บุคลากรสาธารณสุขจะสามารถให้การรักษาโรคปอดบวมได้ถูกต้องมากขึ้นก็ตาม แต่ยังคงมีกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาที่ไม่ถูกต้อง และมารดาหรือผู้ดูแลเด็กไม่ได้รับคำแนะนำในการดูแลเด็กที่บ้าน ซึ่งอาจทำให้ผู้ป่วยเกิดปัญหาภาวะแทรกซ้อนของโรคที่รุนแรงตามมาได้ ดังนั้นจำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรสาธารณสุขในการให้การบริบาลมาตรฐานโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กอย่างต่อเนื่องต่อไป